Subiectivitatea traducerii: Un punct de vedere

Maria Aldea
Universitatea «Babeş-Bolyai», Cluj-Napoca, România
Université de Provence (Aix-Marseille I), Franţa
<aldea_maria@yahoo.com>

Rezumat

Lucrarea noastră îşi propune să abordeze registrul subiectivităţii traducerii. Bazându-ne pe un fragment din primul capitol din *Exod*, prezentat în varianta greacească, latinească şi românească, am căutat să surprindem diversitatea posibilităţilor de traducere pe care le ridică un text atunci când limba sursă nu dispune de mijloacele gramaticale, lexicale pe care le găsim în limba de sosire.

Cuvinte cheie: traducere, subiectivitate, articol definit, articol indefinit, nearticulare.

§1. A traduce înseamnă a transpune un text şi contextul său dintr-o Limbă-cultură$_1$ într-o Limbă-cultură$_2$,[1] pentru că orice traducere este un act ce presupune, în acelaşi timp, atât un efort, cât şi un exerciţiu de reformulare, de rescriere a unui text cu ajutorul procedeelor, mijloacelor ce aparţin unui sistem lingvistic, diferit de cel din limba de plecare, şi care, implicit, are ca destinatar un public ce aparţine unui alt spaţiu cultural.[2]

Cel care realizează traducerea, traducătorul, îşi construieşte propriul sistem, propriul model de lucru, bazându-se pe principiile, cunoştinţele şi experienţele sale, pe starea de spirit pe care o are la momentul respectiv etc. Altfel spus, traducătorul este *homo ludens*. Este cel care deţine regulile jocului în acest proces, întrucât, pe de o parte, încearcă, în manieră personală, să se apropie de textul sursă iar, pe de altă parte, fiecare versiune pe care o prezintă corespunde unei sintaxe şi intenţii diferite.

Dorim să precizăm dintru început că în studiul nostru nu ne propunem nicidecum să realizăm o inventariere a direcţiilor şi a tezelor ce privesc teoria

[1]Cf. André Joly (2003): «Linguistique et traduction: de la grammaire du texte à la grammaire du contexte.» *Traductologie, linguistique et traduction.* Études réunies par Michel Ballard et Ahmed El Kaladi. Artois Presses Université, p. 33.

[2]Cf. Michel Ballard (2003): «Entre choix et créativité: balisage d'un parcours de traduction.» *Traductologie, linguistique et traduction.* Études réunies par Michel Ballard et Ahmed El Kaladi. Artois Presses Université, p. 247.

Ianua. Revista Philologica Romanica
Vol. 6 (2006): 141–152
ISSN 1616-413X
http://www.romaniaminor.net/ianua/

© Romania Minor

BDD-A5246 © 2006 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:19 UTC)

traducerii, respectiv, a subiectivităţii acesteia. Literatura de specialitate din ultimele decenii abundă în astfel de cercetări.[3]

Scopul nostru declarat este de a urmări, de a surprinde ce se întâmplă atunci când în limba de plecare, în situaţia noastră, limba latină, nu există mijlocul —gramatical, lexical— prin care putem traduce în limba de sosire, deoarece problema majoră atunci când facem o traducere este fidelitatea faţă de textul original, fidelitate care ar trebui să apară atât în conţinut, cât şi în formă. Din acest punct de vedere, provocarea şi, în acelaşi timp, responsabilitatea traducătorului este imensă.

În consecinţă, pentru ilustrarea celor exprimate mai sus, analiza noastră se va axa pe un fragment din capitolul I al **Exodului (Ieşirea**) sau **A doua carte a lui Moise**. Acest fragment e prezentat în versiunea grecească (**Septuaginta**[4]), latinească (**Vulgata**[5]) şi românească (**Palia de la Orăştie. 1581-1582**[6]). Astfel, luând ca punct de plecare textul latinesc, am făcut trei posibile traduceri —acolo unde s-a putut— ale substantivului în variantă: (a) substantiv articulat cu articol definit, (b) substantiv articulat cu articol indefinit, (c) substantiv nearticulat.[7] După un comentariu al situaţiilor, ne-am raportat varianta selectată

[3]Vezi, în acest sens, Ján Taraba (1990): «Interférences linguistiques et la traduction.» În: *Philologia VII-VIII/1987-1988.* Zborník Pedagogickej fakulty a Katedry jazykov Univerzity Komenského. Bratislava: SPN, pp. 11-20; Henri Meschonnic (1999): *Poétique du traduire.* [Lonrai]: Verdier; *BARATTI. Isule literarie des îles littéraires. Commentaires et réflexions sur la traduction de la poésie.* Textes réunis par Ghjacumu Thiers avec le concours de Francescu Micheli Durazzo, [Ajaccio], Albiana - BU - CCU - IITM, 2002; *Traductologie, linguistique et traduction.* Études réunies par Michel Ballard et Ahmed El Kaladi. Artois Presses Université, 2003; *Cercle Linguistique d'Aix-en-Provence. Travaux 10.* «La Traduction» (Problèmes théoriques et pratiques). Centre des Sciences du Language. Publications de l'Université de Provence, 2003; *La traduction. De la théorie à la pratique et retour.* Sous la direction de Jean Peeters. Presses Universitaires de Rennes, 2005; *La Traduction, contact de langues et de cultures (1).* Études réunies par Michel Ballard. Artois Presses Université, 2005; *La Traduction, contact de langues et de cultures (2).* Études réunies par Michel Ballard. Artois Presses Université, 2006; etc.

[4]În secolul al III-lea î.e.n., greaca era lingua franca, limba vehiculată în Alexandria. Astfel, s-a început traducerea Legii scrise în ebraică. Denumirea de *septuaginta* îşi găseşte explicaţia în celebra legendă a celor 70 de traducători care s-au aplecat asupra textului. Traducerea în limba greacă a Bibliei a avut un rol determinant în procesul de elenizare a monoteismului evreiesc.

[5] *Vulgata* reprezintă traducerea în limba latină a Bibliei, traducere realizată de Sf. Jérôme (390-405). Această traducere se bazează pe alte versiuni latineşti vechi (*Vetus Itala*), dar şi pe texul ebraic şi grec. Se impune târziu (sec. al VII-lea) şi devine versiunea oficială a Bisericii catolice, recunoscută la Conciliul din Trent, din 1590.

[6]**Palia de la Orăştie (1581-1582)**, text-facsimile-indice, ediţie îngrijită de Viorica Pamfil doctor în filologie, Bucureşti, Editura Academiei, 1968, reprezintă prima încercare de traducere în limba română a Vechiului Testament. Textul tipărit între 1581-1582 la Orăştie cuprinde primele două capitole din Biblie: Geneza şi Exodul. Autorii traducerii au fost Mihail Tordaş, « episcopul românilor din Ardeal », Ştefan Herce, « propovăduitorul Evangheliei în Sebeş », Efrem Zacan, « dascălul de dăscălie a Sebeşului », Moise Peştişel, « propovăduitorul Evangheliei în Lugoj » şi Achirie, « protopopul Hunedoarei » (p. VI). Aceştia au folosit pentru traducere o versiune maghiară a Vechiului Testament, anume **Pentateucul** lui Heltai Gáspár, tipărit în anul 1551 la Cluj.

[7]Este bine cunoscut faptul că în limba latină nu exista articol, valorile acestuia de concretizare, de referenţializare, de identificare a substantivului fiind exprimate, realizate prin adjective pronominale.

© Romania Minor
http://www.romaniaminor.net/ianua/

BDD-A5246 © 2006 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:19 UTC)

la textul grecesc şi la cel al **Paliei de la Orăştie**.

§2. Prezentăm în continuare interpretarea noastră.

(1) 1. *ταυτα τα ονοματα των υιων*
2. haec sunt **nomina** filiorum
(a) acestea sunt **numele** fiilor
(b) acestea sunt **nişte nume** ale fiilor
(c) acestea sunt **nume** de fii

Traducând substantivul *nomina* prin forma (a), *numele*, notăm că aceasta comunică; prin forma (b), *nişte nume*, se induce ideea unei exemplificări, iar prin forma (c), *nume*, se urmăreşte definiţia numelor. Mai mult, *filiorum* este în (a) şi (b) un genitiv al apartenenţei, cu deosebirea că în (a) indică în totalitate aparţinătorul, pe când în (b) îl indică doar în mod parţial; în (c), *filiorum* este un genitiv explicativ. Datorită prezenţei lui *haec*, în (b) şi (c) distingem o diminuare a rolului deictic în paralel cu creşterea ponderii semantice, care suplineşte caracterul general implicat de (b) şi (c).

3. aceastea-s **numele** ficiorilor Notăm că nici în plan morfosintactic, nici în plan lexical, nu există diferenţe între traducerea noastră şi textul **Paliei**, forma reţinută fiind cea de sub (a).

(2) 1. *εκαστοσ πανοικια αυτων εισηλθοσαν*
2. singuli **cum domibus** suis introierunt
(a) fiecare a mers **cu familia** sa

Acest exemplu nu admite traducerea prin forme nedeterminate datorită adjectivului pronominal *suis*. Omiterea acestuia ar avea drept consecinţă schimbarea funcţiei sintactice a lui *domibus* dintr-un complement sociativ într-un complement de mod.

3. toţi cine **cu casele** sale întrară lontru La nivel morfosintactic, nu există diferenţe între textul **Paliei** şi traducerea noastră; în schimb, în plan lexical, autorii **Paliei** optează pentru traducerea substantivului *dominibus* prin «casele».

(3) 1. *ησαν δε πασαι ψυχαι*
2. erant ihitur omnes **animae** eorum
(a) erau aşadar toate **sufletele** acelora
(b) erau aşadar cu toţii **nişte suflete** ale acelora
(c) erau aşadar toţi **suflete** ale acelora

Traducerea din (b) şi (c) se repercutează asupra funcţiei sintactice a unor cuvinte din context. Astfel, spre deosebire de (a) unde *erau* este predicat verbal, în (b) şi (c) acesta devine auxiliar în structura

BDD-A5246 © 2006 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:19 UTC)

predicatului nominal. De asemenea, în (b) *cu toţii* e element predicativ suplimentar, iar în (c) este subiect [(a) – atribut, (b) – eps, (c) – subiect]. În (a), substantivul *animae* funcţionează ca subiect, iar în (b) şi (c) ca nume predicativ.

3. era derept aceaia toate **sufletele** lor Nu există diferenţe nici în plan lexical, nici în plan sintactico-morfologic, textul **Paliei** reţinând varianta notată sub (a).

(4) 1. παντεσ οι αδελφοι αυτου και πασα η γενεα εκεινη

2. universis **fratribus** eius omnique **cognatione** illa

   (a) (murind) toţi **fraţii** lui şi tot **neamul** acela

   (b) (murind) toţi **nişte fraţii** lui şi tot **nişte neamul** acela

   (c) (murind) toţi **fraţi** ai lui şi tot **neam** acela

   Traducerea de sub (b) este o construcţie inacceptabilă în limba română datorită incompatibilităţii dintre *toţi* (exprimă totalitatea, întregul) şi *nişte* care sugerează izolarea unor părţi disparate. Ele nu pot aşadar să determine acelaşi cuvânt. În schimb, între (a) şi (c) avem o deosebire semantică, anume *toţi* din (a) sugerează cantitatea, pe când *toţi* din (c) sugerează acţiunea, procesul dus până la capăt.

3. ară fi murind şi toţi **fraţii** lui şi toţi aceia **carii** Diferenţa între varianta propusă de noi şi varianta **Paliei**, care reţine traducerea noastră de sub (a), apare în plan lexico-gramatical, anume autorii **Paliei** optează pentru traducerea substantivului *cognatione* prin pronumele relativ *carii*.

(5) 1. οι δε υιοι ισραηλ ηυξηθησαν

2. **filii** Israel creverunt

   (a) **fiii** lui Israel au crescut

   (b) **nişte fii** ai lui Israel au crescut

   (c) **fii** ai lui Israel au crescut

   Din punctul de vedere al logicii, toate variantele sunt posibile, însă contextul —precedent şi ulterior (vezi exemplul de deasupra) şi continuarea (*impleverunt teram*)— impune traducerea de sub (a).

3. crescură **ficiorii** lu Israil Textul **Paliei** selectează varianta de sub (a). Notăm o singură diferenţă în plan lexical, anume traducătorii optează pentru traducerea substantivului *filii* prin «ficiorii».

(6) 1. ειπεν δε τω εθνει αυτου

2. ait **ad populum** suum

   (a) a spus **poporului** său

   (b) a spus **unui popor** al său

© Romania Minor
http://www.romaniaminor.net/ianua/

BDD-A5246 © 2006 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:19 UTC)

(c) *a spus **la popor** său

Singura variantă posibilă este (a); (b) este exclus datorită contextului, în timp ce varianta (c) este imposibilă din cauza determinantului *sum* pe lângă *populum*.

3. dzise **oaminilor** săi Textul **Paliei** reţine varianta noastră de sub (a), diferenţa intervenind doar în plan lexical: se optează pentru traducerea substantivului *ad populum* prin «oaminilor».

(7) 1. προστεθησονται και ουτοι προσ τουσ υπεναντιουσ

2. addatur **inimicis** nostris

(a) să se alăture **duşmanilor** noştri

(b) să se alăture **unor/la nişte duşmani** ai noştri

(c) *să se alăture **la duşmani** noştri

Variantele de sub (a) şi (b) sunt posibile. Diferenţa este de nuanţă: prin traducerea de sub (a) se identifică şi se indică într-o manieră precisă, pe când prin traducerea de sub (b) se dă o referinţă mai vagă. Varianta (c) este exclusă datorită contextului.

3. se vor da către **vrăjmaşii** noştri În plan lexical, constatăm sinonimia existentă între cei doi termeni, *duşmani* şi *vrăjmaşi*, care traduc substantivul *inimicis*; în schimb, în plan morfosintactic, notăm diferenţa între varianta propusă de noi sub (a), traducând printr-un substantiv în dativ, şi textul **Paliei**, care optează pentru traducerea printr-un substantiv în acuzativ.

(8) 1. εξελευσονται εκ τησ γησ

2. egrediatur **de terra**

(a) *vor ieşi **din ţara**

(b) vor ieşi **dintr-o ţară**

(c) vor ieşi **din ţară**

Traducerea de sub (a) nu poate fi acceptată, întrucât lipseşte extensiunea substantivului *ţara*, anume determinantul care să reclame utilizarea substantivului cu articol definit. Varianta (b) poate fi acceptată, deşi nu permite cunoaşterea referentului cu exactitate. În schimb, traducerea de sub (c) este, din punctul nostru de vedere, varianta corectă, deoarece în acest context putem interpreta expresia «vor ieşi din ţară» ca o locuţiune verbală ce are sensul de «a pleca, a se înstrăina».

3. vor ieşi **den** cest **pământ** afară Atât varianta noastră, cât şi varianta **Paliei** reţine situaţia de sub (c). Spre deosebire de traducerea noastră, autorii **Paliei** inserează între prepoziţie şi substantiv un determinant adjectival, *cest*, care aduce un plus în determinarea referinţei substantivului (o ţară anume, nu alta).

BDD-A5246 © 2006 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:19 UTC)

(9) 1. *ινα κακωσωσιν αυτουσ εν τοισ εργοισ*

2. ut affligerent eos **oneribus**

(a) să-i chinuie **cu poverile** / muncile, chinurile, torturile

(b) să-i chinuie **cu nişte poveri**

(c) să-i chinuie **cu poveri**

Sensul figurat al cuvântului permite traducerea lui prin toate cele trei variante, însă fără deosebire semantică între (a) şi (c). Această sinonimie se datorează sensului general, abstract al cuvântului *onus*. *-Le* din *muncile* nu aduce nici o precizare, nici o informaţie cu privire la identificarea referentului, la concretizare.

3. carii pre ei **cu slujbă** grea să-i dosădească Textul **Paliei** optează pentru traducerea substantivului *oneribus* în variantă nearticulată, situaţia de sub (c) în traducerea noastră. Însă, în plan lexico-semantic, traducătorii optează pentru o sintagmă «slujbă grea», unde sensul propriu al cuvântului *slujbă* este referenţializat şi calificat prin prezenţa adjectivului calificativ *grea*, în timp ce noi am preferat traducerea printr-un substantiv, iar nu o sintagmă, care conţine în el însuşi semele adjectivului.

(10) 1. *ωκοδομησαν πολεισ οχυρασ τω φαραω την τε πιθωμ και ραμεσση και ων η εστιν ηλιου πολισ*

2. aedificaverunt urbes promptuarias **pfaraoni**, Phithom et Ramesses

(a) au înălţat **faraonului** / **lui faraon**

(b) au înălţat **pentru un faraon**

(c) au înălţat **pentru faraon**

Toate variantele sunt posibile. Deşi (b) este marcată printr-un determinat indefinit, totuşi, contextul ne obligă la înţelegerea enunţului, la o anumită identificare bazată pe realitatea extralingvistică. În ce priveşte raportul dintre (a) şi (c), acesta este de sinonimie, însă în sens invers faţă de exemplul precedent: în varianta (c), substantivul *faraon* are sens determinat în virtutea unicităţii acestui rang.

3. **lu Faraon** dzidiră Traducătorii **Paliei** optează pentru traducerea substantivului printr-un substantiv precedat de articolul definit proclitic *lui*.

(11) 1. *ωκοδομησαν πολεισ οχυρασ τω φαραω την τε πιθωμ και ραμεσση και ων ηεστιν ηλιου πολισ*

2. aedificaverunt **urbes** promptuarias pfaraoni, **Phithom et Ramesses**

(a) au înălţat faraonului / lui faraon **cetăţile Phitom** şi **Ramsses**

(b) au înălţat pentru un faraon **nişte cetăţi**, **Phitom** şi **Ramses**

© Romania Minor
http://www.romaniaminor.net/ianua/

BDD-A5246 © 2006 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:19 UTC)

(c) au înălţat pentru faraon **cetăţi**, **Phitom** şi **Ramses**

În (a), traducerea substantivului cu articol hotărât se datorează prezenţei substantivelor proprii ce funcţionează în plan sintactic ca false apoziţii. În (b) şi (c) articularea cu articol indefinit, respectiv nearticularea, modifică statutul sintactic al substantivelor proprii, ce funcţionează ca reale apoziţii.

3. lu Faraon dzidiră ceaste **oraşe**: **Fitonul** şi **Romoşişe** Textul **Paliei** reţine varianta nearticulată a substantivului, nearticulare datorată prezenţei adjectivului demonstrativ *ceaste* care precedă substantivul.

(12) 1. *ειπεν ο βασιλευσ των αιγυπτιων*

2. dixit autem **rex** Aegypti

(a) şi a spus **regele** Egiptului

(b) şi a spus **un rege** al Egiptului

(c) *şi a spus **rege** al Egiptului

Contextul selectează varianta (a) datorită topicii. Pentru varianta (b), putem vorbi de o incompatibilitate semantică, anume, pe de o parte, verbul *dicendi* (conţinutul semantic al acestuia) presupune că se cunoaşte locutorul, iar, pe de altă parte, substantivul centru are un determinant substantival. Varianta (c) este exclusă.

3. zise iară **împăratul** Eghipetului Traducătorii optează pentru varianta substantiv articulat definit. Diferenţa între traducerea noastră şi cea a **Paliei**, în cazul substantivului *împăratul*, *rex*, constă în faptul că traducătorii acesteia din urmă utilizează varianta grecească a textului biblic, anume o basileus.

(13) 1. *ειπεν ο βασιλευσ των αιγυπτιων ταισ μαιαισ των εβραιων*

2. dixit autem rex Aegypti **obstetricibus** Hebraeorum

(a) şi regele Egiptului a spus **moaşelor** evreilor

(b) şi regele Egiptului a spus **unor moaşe** ale evreilor

(c) *şi regele Egiptului a spus **moaşe** ale evreilor

Forma nearticulată din varianta (c) este incompatibilă cu forma substantivului în dativ cerut de verbul *dicendi*, deci varianta nu este acceptată. Traducerile de sub (a) şi (b) sunt acceptabile, însă contextul care urmează nu dezambiguizează categoric pentru a putea reţine care este varianta («dintre care una se numea ..., cealaltă ...»).

3. zise iară împăratul Eghipetului **moaşelor** evreilor Varianta noastră de sub (a) se regăseşte în textul **Paliei**.

(14) 1. *οταν μαιουσθε τασ εβραιασ*

2. quando obstetricabitis **Hebraeas**

BDD-A5246 © 2006 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:19 UTC)

(a) ori de câte ori veţi moşi **evreicele**
(b) ori de câte ori veţi moşi **nişte evreice**
(c) ori de câte ori veţi moşi **evreice**

Toate cele trei variante pot fi acceptate, deoarece sunt sinonime, având un sens general, datorită iteraţiei exprimate prin *ori de câte ori*, care implică un caracter gnomic, general valabil.

3. când moaşe veţi fi **evreianelor** Textul **Paliei** prezintă o situaţie diferită de variantele noastre, în sensul că se optează pentru traducerea lui *obstetricabitis* printr-un verb copulativ şi un nume predicativ, *moaşe veţi fi*, în timp ce noi am optat pentru traducerea prin verbul «a moşi».

(15) 1. *και ωσιν προσ τω τικτειν*
2. **tempus** partus advenerit
(a) va veni **vremea** naşterii
(b) *va veni **o vreme** a naşterii
(c) *va veni **vreme** naşterii

Singura variantă acceptată este (a), pentru că naşterea presupune un moment bine determinat. În plus, (b) ar putea fi acceptat în plan metaforic cu sensul de «a se naşte din nou», însă contextul nu permite o asemenea traducere. Varianta (c) este exclusă.

3. va fi vinind **vreamea** născutului Şi traducătorii **Paliei** reţin varianta de sub (a), comentariul în acest ultim caz fiind similar explicaţiei de mai sus.

§3. În concluzie, bazându-ne pe analiza de mai sus, putem afirma că, pe lângă intenţia emiţătorului, în cazul nostru, autorul (autorii) textului, de a utiliza un anumit substantiv cu o anumită valoare, într-un anumit context, un rol extrem de important în actul traducerii revine traducătorului, care este obligat să găsească mijloacele —de altfel, subiective în obiectivitatea lor— care să transpună cel mai bine textul sursă.

Anexă

Fragmentul din **Septuaginta**:

1. *«ταυτα τα ονοματα των υιων ισραηλ των εισπεπορευμενων εισ αιγυπτον αμα ι ακωβ τω πατρι αυτων εκαστοσ πανοικια αυτων εισηλθοσαν*
2. *ρουβην συμεων λευι ιουδασ*
3. *ισσαχαρ ζαβουλων και βενιαμιν*
4. *δαν και νεφθαλι γαδ και ασηρ*

© Romania Minor
http://www.romaniaminor.net/ianua/

BDD-A5246 © 2006 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:19 UTC)

5. *ιωσηφ δε ην εν αιγυπτω ησαν δε πασαι ψυχαι εξ ιακωβ πεντε και εβδομηκοντα*

6. *ετελευτησεν δε ιωσηφ και παντεσ οι αδελφοι αυτου και πασα η γενεα εκεινη*

7. *οι δε υιοι ισραηλ ηυξηθησαν και επληθυνθησαν και χυδαιοι εγενοντο και κατισχυον σφοδρα σφοδρα επληθυνεν δε η γη αυτουσ*

8. *ανεστη δε βασιλευσ ετεροσ επ ′ αιγυπτον οσ ουκ ηδει τον ιωσηφ*

9. *ειπεν δε τω εθνει αυτου ιδου το γενοσ των υιων ισραηλ μεγα πληθοσ και ισχυει υπερ ημασ*

10. *δευτε ουν κατασοφισωμεθα αυτουσ μηποτε πληθυνθη και ηνικα αν συμβη ημιν πολεμοσ προστεθησονται και ουτοι προσ τουσ υπεναντιουσ και εκπολεμησαντεσ ημασ εξελευσονται εκ τησ γησ*

11. *και επεστησεν αυτοισ επιστατασ των εργων ινα κακωσωσιν αυτουσ εν τοισ εργοισ και ωκοδομησαν πολεισ οχυρασ τω φαραω την τε πιθωμ και ραμεσση και ων η εστιν ηλιου πολισ*

15. *και ειπεν ο βασιλευσ των αιγυπτιων ταισ μαιαισ των εβραιων τη μια αυτων η ονομα σεπφωρα και το ονομα τησ δευτερασ φουα*

16. *και ειπεν οταν μαιουσθε τασ εβραιασ και ωσιν προσ τω τικτειν εαν μεν αρσεν η αποκτεινατε αυτο εαν δε θηλυ περιποιεισθε αυτο»*[8]

Fragmentul din **Vulgata**:

1. Haec sunt nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt Aegyptum cum Iacob; singuli cum domibus suis introierunt:

2. Ruben, Simeon, Levi, Iuda,

3. Issachar, Zabulon et Beniamin,

4. Dan et Nephthali, Gad et Aser.

5. Erant igitur omnes animae eorum, qui egressi sunt de femore Iacob, septuaginta; Ioseph autem in Aegypto erat.

6. Quo mortuo et universis fratribus eius omnique cognatione illa,

7. filii Israel creverunt et pullulantes multiplicati sunt ac roborati nimis impleverunt terram.

8. Surrexit interea rex novus super Aegyptum, qui ignorabat Ioseph;

9. et ait ad populum suum: « Ecce, populus filiorum Israel multus et fortior nobis est;

[8]Text preluat de pe site-ul <http://spindleworks.com/septuagint/Exodus.htm>.

BDD-A5246 © 2006 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:19 UTC)

10. venite, prudenter agamus cum eo, ne forte multiplicetur et, si ingruerit contra nos bellum, addatur inimicis nostris, expugnatisque nobis, egrediatur de terra».

11. Praeposuit itaque eis magistros operum, ut affligerent eos oneribus; aedificaveruntque urbes promptuarias pharaoni, Phithom et Ramesses.

15. Dixit autem rex Aegypti obstetricibus Hebraeorum, quarum una vocabatur Sephra, altera Phua,

16. praecipiens eis: «Quando obstetricabitis Hebraeas, et partus tempus advenerit, si masculus fuerit, interficite eum; si femina, reservate».[9]

Fragmentul din **Palia de la Orăştie**:

1. Aceastea-s numele ficiorilor lu Israil, carii cu Iacov întrară în Eghîpet, toţi cine cu casele sale întrară lontru:

2. Ruven, Simeon, Levi, Iuda,

3. Izahar, Zavulon şi Veniamin,

4. Dan şi Nefalim, Gad şi Asir.

5. Era derept aceaia toate sufletele lor carii întrase lontru den trupul lu Iacov şaptedzeci, Iosif iară încă ainte de-acea era în Eghipet.

6. Când amu Iosif ară fi murind şi toţi fraţii lui şi toţi aceia carii au viiat în aceaia vreame,

7. crescură ficiorii lu Israil, născură poroboci, înmulţiră-se şi vârtos tare se puterniciră, până în atâta cum pământul cu ei se împlu.

8. Atunci să rădică împărat nou în Eghipet, carele despre Iosif nemică nu ştiia.

9. Şi dzise oaminilor săi: iaca, oaminii ficiorilor lu Izdrail mai mulţi-s şi mai tari de noi.

10. Veniţi cu mândrie să-i călcăm pre ei, că doară se vor înmulţi şi se va fi năvălind pre noi oaste, se vor da cătră vrăjmaşii noştri şi răzbind pre noi vor ieşi den cest pământ afară.

11. Tocmiră derept acea şpani pre ei, carii pre ei cu slujbă grea să-i dosădească, că lu Faraon dzidiră ceaste oraşe: Fitonul şi Romoşişe, de-a ţinerea corturile.

15. Zise iară împăratul Eghipetului moaşelor evreilor, dentre carele una o chema Sifora, altă Fua, poruncind lor

[9]Text preluat de pe site-ul <http://www.vatican.va/archive/bible/nova_vulgata/documents/nova-vulgata_vetus-testamentum_lt.html>.

© Romania Minor
http://www.romaniaminor.net/ianua/

BDD-A5246 © 2006 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:19 UTC)

16. când moaşe veţi fi evreianelor şi va fi vinind vreamea născutului, să va fi bărbat omorâţi-l pre el, să va fi iara fată, ţineţi-o pre ea.[10]

Bibliografie

Ballard, Michel; El Kaladi, Ahmed [compilateurs]. 2003. *Traductologie, linguistique et traduction*. Arras: Artois Presses Université.

Ballard, Michel [compilateur]. 2005. *La Traduction, contact de langues et de cultures (1)*. Arras: Artois Presses Université.

———. 2006. *La Traduction, contact de langues et de cultures (2)*. Arras: Artois Presses Université.

Bec, Pierre. 1971. *Manuel pratique de philologie romane, Tome II*. Paris: A. & J. Picard. [Français, roumain, sarde, rheto-frioulan, francoprovencal, dalmate. Phonologie. Index, Avec la collaboration pour le roumain de Octave Nandriş, pour le dalmate de Žarko Muljačic.].

Collectif. 2003. *La Traduction: Problèmes théoriques et pratiques*. (*Travaux – Cercle Linguistique d'Aix-en-Provence*, vol. 10). [Centre des Sciences du Language. Publications de l'Université de Provence].

Diaconescu, Paula. 1970. *Structură şi evoluţie în morfologia substantivului românesc*. Bucureşti: Editura Academiei.

Gramatica 1963 = *Gramatica limbii române*. Ediţia a II-a revăzută şi adăugită. Bucureşti: Editura Academiei.

Guţu-romalo, Valeria. 1968. *Morfologie structurală a limbii române (substantiv, adjectiv, verb)*. Bucureşti: Editura Academiei.

Meschonnic, Henri. 1999. *Poétique du traduire*. Lonrai: Verdier.

Peeters, Jean [dir.]. 2005. *La traduction. De la théorie à la pratique et retour*. Rennes: Presses Universitaires de Rennes.

Taraba, Ján. 1990. «Interférences linguistiques et la traduction». *Philologia* VII-VIII (1987-1988):11–20. Zborník Pedagogickej fakulty a Katedry jazykov Univerzity Komenského [Bratislava: SPN].

———. 1991. «La fonction distinctive des mots-outils dans les locutions idiomatiques françaises». *Philologica-Studia Romanistica: Zborník filozofickej fakulty UK* 40:125–149. [Bratislava: SPN].

———. 1998. «Kotázke štruktúrno-diachronickej interpretácie prekladového textu». Edited by L'udmila Benediková and Štefan Pongó, *Reflexie lingvistických konfrontácií, II*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 21–29.

Taraba, Ján; Levickà, J. 2005. «Approche contextuelle du vocabulaire économique français-slovaque». *Philologica-Studia romanistica: Zborník filozofickej fakulty UK* 49:81–91. [Bratislava: SPN].

[10] Text preluat din lucrarea citată.

BDD-A5246 © 2006 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:19 UTC)

Thiers, Ghjacumu; Durazzo, Francescu Micheli [compilateurs]. 2002. *BARATTI. Isule literarie des îles littéraires. Commentaires et réflexions sur la traduction de la poésie.* [Ajaccio]: Albiana – BU – CCU – IITM.

Dicţionare, enciclopedii

Bica, Ion. 2002. *Dicţionar grec – român.* Piteşti: Editura Universităţii din Piteşti.

Candrea, I.A. 2003. *Dicţionarul etimologic al limbii române (elementele latine).* [s.l.]: Paralela 45.

Ciorănescu, Alexandru. 1956-1966. *Dicţionar etimologic român.*

Guţu, Gheorghe. 1983. *Dicţionar latin – român.* Bucureşti: Editura Ştiinţifică.

Petinis, Lambros. 1995. *Dicţionar grec – român.* Bucureşti: Vox.

DEX = *Dicţionarul explicativ al limbii române.* Ediţia a II-a. Bucureşti: Univers enciclopedic, 1998.

Izvoare literare

Exodus = «Exodus». *The Septuagint. The Greek Old Testament.* Online book [URL: <http://spindleworks.com/septuagint/Exodus.htm>].

Palia = *Palia de la Orăştie (1581-1582).* Text-facsimile-indice. Ediţie îngrijită de Viorica Pamfil doctor în filologie. Bucureşti: Editura Academiei, 1968.

Vulgata = «Vetus Testamentum». *Nova Vulgata.* Online book [URL: <http://www.vatican.va/archive/bible/nova_vulgata/documents/nova-vulgata_vetus-testamentum_lt.html>].

© Romania Minor
http://www.romaniaminor.net/ianua/

BDD-A5246 © 2006 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:19 UTC)